

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У ПРИВАТНОПРАВОВІЙ СФЕРІ

О. В. Байло
к.ю.н., доц.

ОСОБЛИВОСТІ ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НОРМАМИ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Прийняття у 2016 р. Директиви (ЄС) 2016/943 Європейського Парламенту та Ради від 8 липня 2016 року щодо захисту нерозкритого ноу-хау та бізнесової інформації (комерційної таємниці) проти їх неправомірного набуття, використання та розкриття (далі – Директива) актуалізувало питання посилення захисту інформації підприємства та імплементації її положень у законодавство України.

Відповідно до національного законодавства склад та обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, порядок їх захисту визначаються самостійно власником або керівником підприємства з дотриманням чинного законодавства. Підприємство має право розпоряджатися такою інформацією на власний розсуд і здійснювати щодо неї будь-які законні дії, не порушуючи при цьому права третіх осіб.

Національним законодавством у сфері праці не забезпечено охорону прав на комерційну таємницю. Відповідно до п. 13 ст. 49-6 КЗпП істотними умовами трудового договору, який укладається в умовах спрощеного регулювання трудових відносин є «умови нерозголошення комерційної таємниці, забезпечення захисту інтелектуальної власності і використання об'єктів авторського права (у разі їх використання або створення у процесі трудової діяльності) та відповідальність за їх порушення» [1]. Проте, ст. 21 КЗпП, яка детермінує трудовий договір, не містить жодних умов

або застережень використання інформації, яка містить комерційну таємницю.

Проектом Трудового кодексу України (реєстр. н. 2410 від 08.11.2019) визначено «до додаткових умов трудового договору зокрема належить нерозголошення комерційної таємниці та іншої захищеної законом інформації» [2]. Проектом Трудового кодексу України унормовано питання умов трудової угоди про нерозголошення державної, комерційної таємниці та іншої захищеної законом інформації; серед основних обов'язків працівника визначено і обов'язок нерозголошення державної чи комерційної таємниці та іншої захищеної інформації.

Ю. М. Капіца відзначає про те, що «діюче трудове законодавство не дозволяє ефективно вирішувати питання відшкодування майнової шкоди працівником при порушенні ним майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю. Так, обмежена матеріальна відповідальність покладається на працівника у випадку зісуття або знищення лише певних видів матеріальних речей, визначених ст. 133 КЗпП України» [3].

Аналіз судової практики свідчить про значні ускладнення в процесі доведення розголошення комерційної таємниці працівниками. Так, у справі № 359/10185/16-ц, яку розглянув Верховний суд 18.09.2019 р. працівник звинувачувався в розголошенні комерційної таємниці державного підприємства «Міжнародний аеропорт «Бориспіль» через пересилання корпоративних документів на особисту електронну адресу. Проте суд дійшов висновку про те, що «пересилання ІНФОРМАЦІЯ_3 електронних повідомлень з корпоративної електронної адреси начальника служби технологічної підтримки та навчання комплексу наземного обслуговування ОСОБА_1 «ІНФОРМАЦІЯ_2» на електронну адресу «ІНФОРМАЦІЯ_1» не можна кваліфікувати, як розголошення комерційної таємниці, оскільки у такому випадку відсутня ознака розповсюдження інформації» [4].

Верховний суд неодноразово наголошував для правомірного накладення дисциплінарного стягнення роботодавцем необхідною є наявність сукупності таких умов: порушення має стосуватися лише тих обов'язків, які є складовими трудової функції працівника чи впливають із правил внутрішнього трудового розпорядку». Отже, надзвичайно важливо зазначати умови нерозголошення

комерційної таємниці в трудовому договорі з працівниками. У разі затвердження положення про комерційну таємницю, внесення окремого розділу до статутних документів, трудових договорів (контрактів) і посадових інструкцій її розголошення можна розглядати як порушення трудової дисципліни й накладати дисциплінарні стягнення у вигляді догани або звільнення, передбачені статтею 147 КЗпП.

Після набрання чинності Закону України від 04.06.2024 № 3768-IX КзпП було доповнено новою підставою для розірвання трудового договору, а саме п. 14 ст. 40 «невиконання працівником правил поведінки на підприємстві, в установі, організації в частині положень, передбачених частиною другою статті 142 КЗпП» [1]. Підприємства, установи, організації, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави, та/або статус критичної інфраструктури зобов'язані встановити правила поведінки, які містять положення, зокрема, про умови роботи з інформацією, що становить державну чи комерційну таємницю,

Отже, інформація, яка складає комерційну таємницю відіграє суттєву роль в умовах ринкової економіки та є важливим активом суб'єктів господарювання. Елементи та складові системи правового захисту комерційної таємниці мають бути задіяні та використані в повній єдності та взаємодії для можливості уникнення витоку відомостей, які складають комерційну таємницю, що може призвести до завдання підприємству матеріальних збитків, заподіяних конкурентом. Проте, важливим залишається питання забезпечення основних прав та інтересів працівників, а не тільки інтересів роботодавця.

Системне удосконалення законодавства про охорону та захист прав на комерційну таємницю в Україні передбачає необхідність подолання фрагментарного нормативного регулювання відносин у цій сфері та заповнення прогалин та неузгодженостей. У тому числі, вирішення таких завдань, як: узгодження та уніфікація термінології; уточнення дефініції «комерційна таємниця»; визначення на рівні закону переліку інформації, що не може охоронятися як комерційна таємниця; визначення випадків правомірного та неправомірного набуття, використання та розкриття комерційної таємниці, повної імплементації винятків та обмежень тощо, закріплених у Директиві ЄС 2016/943.

Список використаної літератури

1. Кодекс законів про працю України: затверджено Законом УРСР від 10.12.1971, № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. № 50 (Додаток). С. 375.
2. Трудовий кодекс України : законопроект реєст. № 2410 від 08.11.2019. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67331
3. Капіца Ю. М. Захист прав на комерційну таємницю та ноу-хау в Україні у світлі імплементації директиви (ЄС) 2016/943 та практики застосування. *Інформація і право*. 2021. № 4 (39). С. 70–79.
4. Постанова Верховного суду України від 18.09.2019 р., справа № 359/10185/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84375461>